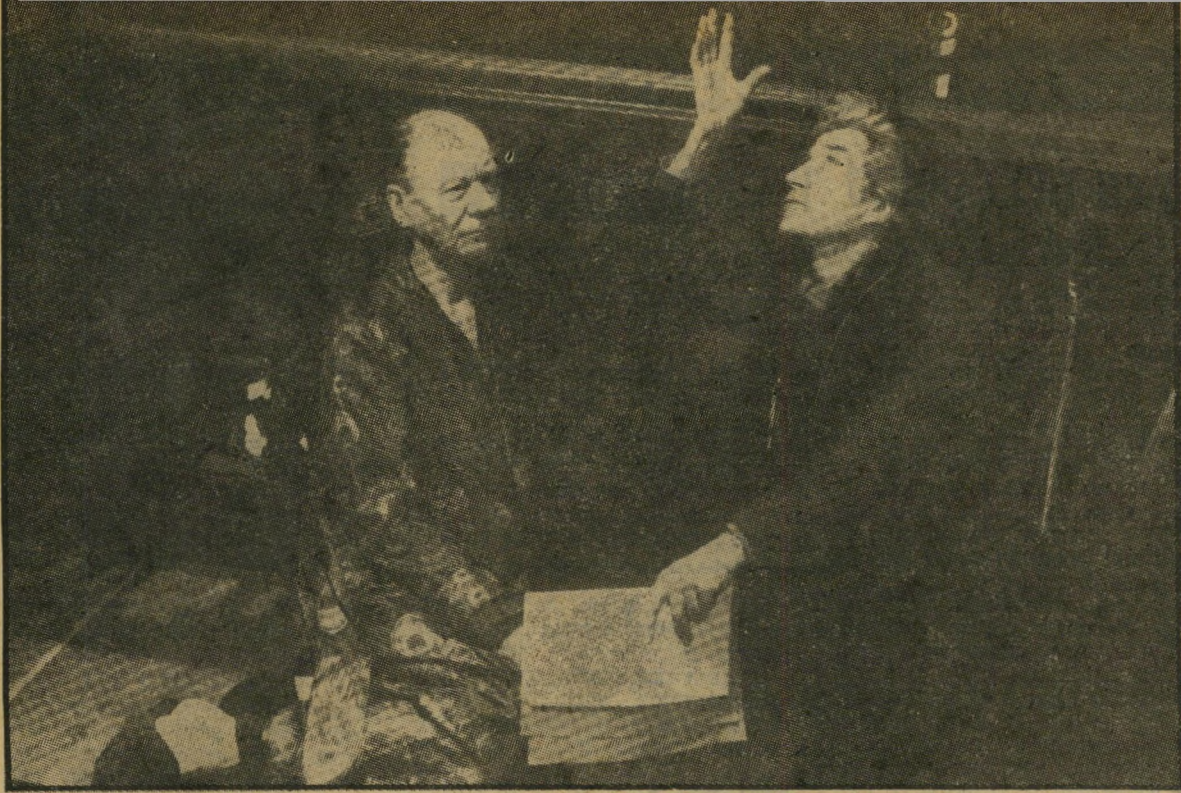

יחוח קולנועי לסופר גוסס

כשאירופה עדיין זוללת סרטים נבחרים בפסטיבלים, נהנה הישראלי המצוי מבצור רת להטת בעולם הקולנוע. נדמה שמפיצרי הסרטים הישראליים חוששים להתדפק על עיניהם העייפות של התשושים מחוס, ור מעדיפים לשמור דברים טובים לסתיו. אחד הסרטים המרתקים של השנה, שכבר עורר התלהבות באמריקה, הוצג בפאריס ובקאן, גם הוא מחכה באחת הכספות — פרובידנס, סרטו הראשון של אלן (המחלימה נגמרה, מיוניאל) רנה. סרטו הראשון של הבמאי הצרפתי באנגליה.

הסרט הוא מסע. זהו מסע לאורך עולמו המעונה ומלא התעוועים של סופר בריטי גוסס. סופר, שהיה כמעט גדול (הוא לא זכה בפרס נובל, אבל מתנחם בכך שגם גרהם גרין לא זכה בו), בליל סיוטים אחד, כשפיהטבעת הנרקב שלו מייסר את תו ייסורי-תופת («מי שחי על הקרביים ימות על הקרביים») הוא מטייל בתוך דימויו: בין בני מישפחה, בנו החוקי,

במאי אלן רנה מרריך את ג'ון גינגוד ב"פרובידנס" פורק עול על הבד כמו על הבמה

זה שנתרו לה רק שישה חודשים לחיות. קונצרט מופלא. ואיך אפשר שלא להתייחס למוסיקה של הסרט כולו? ראי שית, למוסיקה הכתובה שלו, עליידי מיקי לוש רז'ה האיש שכתב הרבה עבור סופר פרודוקציות הוליוודיות לצד יצירות קלאסי יות עבור יאשה חפץ ואחרים; אבל נוסף על מוסיקה זו יש מוסיקה אחרת, המתקבר לת מן הדיקציה המושלמת של האנגלית המוגשת על הבד מאז שנים רבות. האנגר לית המושלמת של ג'ון גילגוד, חיתוך הדיבור החד של בוגארד, ההתכנסות העצי מית של ורנר, הנגינה האמריקאית של בורסטין וסטריין — כל אלה מתמוגים יחד לקונצרט מופלא, ומיותר לומר ש בפעמים רבות חשוב הדיאלוג עוד יותר מן התמונה, משום שבאותם הרגעים הוא מדריך אותה (התערבותיו של הסופר בתוך החלומות של עצמו גורמות לשינוי החלום לפי מיצותיו החדשות). ולו רק כדי לראות את פרובידנס — כדאי להכות לחורף!

גוד, כסופר הזקן, הוא אולי לראשונה בחייו משכנע ומרשים. על הבד כמו על הבמה. הוא פורק כל עול, מתפתל בכאביו, דוחף לעצמו נר כדי להרגיע אותם ור מסתובב ללא מנוחה. דירק בוגארד הוא הבן החוקי, הפרקליט הקר והמנוכר, אי אפשר לומר אפילו שהוא שלט בריגשו תיה, כי אין לו כאלה, אומרת עליו אשתו. ואילו בחיים הוא אנושי וחם, ומה שמעניק לו את הממד הסימפטי הוא העובדה שהוא אכול ספקות כמו כולם. דיוויד ורנר הוא האח הצעיר, המורד הנצחי, מי שהוא ספק השלכה של הצד היותר טוב שבאביו ספק מאשימו הגדול ביותר על התאבדות האם, שלמעשה לא יכלה לשאת את השטן הר

והצילומים (מקודר וחדגוני כימעט בחלר מות ועד לנוף מוריק מסנוור ומקסים של דרום צרפת, כשהחלום נגמר ואת מקומו תופסת המציאות.

לאחר ליל-היסורים באות הדמיות הר מעוותות שבחלומות לבקר אצל הישיש ביום הולדתו ה-78, ואז מתברר סופית שכל מה שקרה עד כאן לא היה אלא פרי ביעותיו של הזקן. זקן שלא הוא בלבד הולך למות, אלא עולמו כולו עומד בסכנה. כסופר ותיק הוא רואה במוות את הפיתוי האמיתי הראשון להאמין במשהו. כמהפכן בעבר, אבל רק במחשבה ולא במעשה («הוא אהב מהפכה אבל לא מהפכנים», אומר עליו בנו). וחי כל חייו כבורגני

בוגארד מוז וורנר בחלום מאשים הופך לנאשם

פרקליט מצליח ואשתו האמריקנית, בנו הממזר, מדען-חלל — ובעולם בכלל. כל מה שהוא רואה באותו לילה נראה במראה המעוות של חרון הגיל והמחלה בפתח מפני המוות. הוא מוליך על העולם את הפחדים, השינואה, האשמה, הספקות הנצי חיים שאוכלים אותו וכירסמו בו כל חייו. הוא מרחם על עצמו, שזנא אחרים הרחור קים מן המוות יותר ממנו. הוא מנסה לסדר את כל הדמיות המסודרות במוחו הקודח כפי שסופר מסדר גיבורי ספר. הוא מנסה להוכיח את צידקתו עליידי הטלת דופי באחרים ושותה כל הלילה, שותה בלי הרף יין לבן.

הוא שותה, וגיבורי תעתועיו שותים אר תו היין, וככל שהתמונה נחשפת והולכת לעיני הצופה, ככל שהתערבותיו של הי ישיש המתענה בתוך חלומותיו נחשפות יותר, כך מסתבר שהוא מתנצח עם השלכות של עצמו, עם רוחות-רפאים שהן, בעצם, חלק בלתי-נפרד ממנו.

מעורר התפעלות. רנה מטייל בין שכבות ההכרה התודעה של הגיבור, תן אפילו פלא-שבק אחד. (רנה תמיד אמר שהוא שונא פלא-שבק'ס, ואיש לא האמין לו). הוא מנענע עד היסוד את עולמו ה פנימי של אדם-יוצר בסוף חייו. כאילו במקרה הופכת דמות אנושית לחצי-גינאנדר טלית, כשהיא מצמיחה שיער סמך של גורילה על הפנים ועל הידיים.)

קשה להצביע על דבר שאינו מעורר התפעלות בסרט זה: החל מתנועות המצלי מה הכיוון שלהן, הגוונים של התיפארה

בוגארד גינגוד ובורסטון (האשה החביבה) האם אין לו דגשות?

אנושי שבתוכה. אלן (אלים לא גרה כאן יותר) בורסטין היא אשתו של האח הבכור, היצור היחיד שהזקן מחבב באמת גם בי חלומה. אולי משום שגם בחייו הוא מחבב נשים יותר מגברים. ומשום שהוא מחבב אותה הוא מניח לה לסבל משני בניו, שביחד מרכיבים את אישיותו-שלו.

לתמונה נכנסת דמות נוספת: הלן, שהיא אולי אהובת הבן ואולי התגלמות של איש תו המתאבדת של הסופר. זהו השחקנית האמריקנית אליין סטריין. פנים אכולות קמטים, מבט מפוכח, הדמות האוחזת ותיחידה בתוך החלומות הללו שאינה מתייסרת, אולי משום שמרגע הופעתה הראשון מכריי

אמיה, הוא רואה את סופה של הבורגנות. הבורגנות היא אותו מעמד שמתנגד לרעיונות חדשים משום שהם מסכנים את קיומו. אומר שוב הבן, המסמל את הי יגייון הצרוף. האידיאלים החדשים עשויים להפיל את מערכת הערכים האבסולוטיים שעליהם מושתת המוסר הבורגני. ובעצם, זה מה שמפחיד את הסופר הישיש (ובמדי זה רבה גם את צאצאיו). כל חייו חיפש שפה מוסרית, קוד מוסרי שיהיה נר לרגליו ולרגלי יצירתו. אבל לא מצא אלא את הערכים של הבורגנות. ומה יהיה אם יבוא מישהו ויהפוך גם אותם? רק נשים. ומה על המושחך? ג'ון גיל-

תדרוך

חובה לראות:

תליאביב: הרומן שלי עם אנני, חלף עם הרוח, פנטסיה, רשת שידור, מובי דיק, ניוצ'קה, קזנובה, אדם אינו ציפור, החבר רים.

ירושלים: הרומן שלי עם אנני, להיות או לא להיות, זוגות נשואים, אנשים מצחי קים.

חיפה: להיות או לא להיות.

איסוף זקנים להשמדה טיט של פחד המוות

*** הרומן שלי עם אנני (חוף, תליאביב, אורגיל; ירושלים) הברקר תיו המלולולית של וודי אלן משתקפת בתמונות, ומשקפות את תיסכוליו העמר קים של אמן יהודי בעולם המודרני האמריקאי.